

LA DESIGUALTAT QUE ALIMENTA LA FAM

Objectius:

Els objectius són globals per a la totalitat de les activitats, ja que unes es complementen amb unes altres.

- Ser conscients que, com a persones, som diferents.
- Introduir el concepte de desigualtat.
- Ser conscients del que significa la injustícia.
- Descobrir comportaments o normes injustes.
- Mostrar actituds crítiques davant la injustícia.

DIFERÈNCIA I DESIGUALTAT

Aquesta activitat planteja un joc entre els conceptes de diferència, natural entre els éssers humans i desigualtat, com una cosa més pròpia de lo social i econòmic.

Valdria per a crear algun exemple, que trasllade aquesta reflexió en forma de clipmetratge...

Consideracions prèvies per al professorat

Tots som diferents, però iguals. Ser diferents, remet al diferent i a la varietat, a la multiplicitat, i s'oposa a uniformitat. És una cosa que té a veure amb la naturalesa. Encara que tinguem trets naturals diferents, som persones que compartim igual dignitat. Així ho ratifica, per exemple, la Declaració Universal dels DDHH. Aquestes diferències reafirmen la nostra humanitat en la nostra dignitat com a persones, en tot allò que tenim en comú; és inherent al nostre "ser persones": la necessitat dels altres (família, parella, amics, ...), l'aspiració a una vida digna, la necessitat d'alimentar-nos, les ganes d'aprendre, etc.

La desigualtat, no obstant això, és més aviat un concepte ètic-jurídic que remet a la discriminació i al rebuig. Exclou a molts d'aconseguir o gaudir aqueixes necessitats i aspiracions que tots tenim i necessitem, creant diferències entre els éssers humans. La desigualtat ens allunya als uns dels altres.

Abans de començar

Per a aquesta activitat, es pot treballar tant amb el text "M'agrada", fent-lo visible per a tota la classe, com amb la cançó "[M'agrades tu](#)" (per al que es proveeix de la seua lletra) o amb tots dos.

Desenvolupament

Llegir el text i/o escoltar la cançó, comentant el contingut dels conceptes que apareixen en aquests, de manera que tothom els entenga.

Pautes per a la reflexió.

En finalitzar, iniciarem una ronda de preguntes per a reflexionar sobre el seu contingut:

Som diferents...

- Vos identifiqueu amb algun d'aquestos personatges? Heu vist que som diferents?
- De les frases del text i de la cançó, Quina és la que més vos agrada? Per què?
- Analitzar la següent frase de la cançó: "*tu i jo tenim coses diferents i cap és millor*". Les diferències, són motiu perquè ens sentim superiors, o inferiors, als/les altres?

Hi ha persones que tenen necessitats especials. Identificar en el text i en la cançó les que apareixen.

- Això ha d'impedir a aquestes persones aconseguir els seus somnis?

- Creieu que som especials perquè no existeix una altra persona igual que nosaltres a tot el món? Això és bo? Què passaria si fórem tots/es iguals?

...però iguals.

Demana que pensen en una cosa que els agrada fer, una cosa especial per a ells i elles. Per torn, demana que ho vagen dient. Quan una persona diu lo seu, demana que alcen la mà totes les persones als qui els agrada fer el que el seu company o companya ha comentat. Després d'escoltar a tots i totes, demana que alcen la mà els qui vulguen als seus pares. Tan bon punt ho facen els qui quan tenen gana, mengen o quan tenen set, beuen.

- Heu vist en quantes coses coincideix? Realment som tan diferents els uns dels altres?
- En què ens assemblem? Podríeu enumerar cinc elements que ens fan iguals?

Demana ara que pensen en una activitat que es pugui fer en la classe, però en la qual algunes persones, per alguna de les seues característiques, per exemple, portar ulleres, no puguin participar.

- Estaria això bé? Seria just?
- Competiria en les mateixes condicions que els altres.
- En aquest cas, seria el mateix que les diferències que hem estat veient anteriorment i que reflecteixen el text i la cançó?

M'AGRADES TU

LLETRA I MÚSICA: Javier de la Bruna. *JDL *Music

M'agrades tu perquè la teua pell és xocolate
pell bruna, jo soc de mel.
M'agrada que pots comptar,
històries en llengües estranyes,
d'ací i d'allà.

M'agrada veure't en la teua disfressa,
com un pirata en la seua fragata,
que solca la mar.

Sé que tots sense excepció
podem ser herois d'un somni
perquè, jo...

TORNADA

Puc llegir els teus poemes amb tocar,
puc sentir-te cantar sense sentir la teua veu,
puc sense els meus ulls veure't somriure
i amb tu córrer, si em prestes els teus peus.

M'agrada pensar que tu i jo
tenim coses diferents i no és millor.
Sé que tots sense excepció
podem ser herois d'un somni
perquè, jo...

TORNADA (3 vegades)

LLETRES JUSTES

Aquesta dinàmica planteja una situació injusta com a punt de partida en una activitat proposada a la classe. Pretén portar a una reflexió sobre les injustícies i la manera en què les vivim.

Valdria per a crear algun exemple que reflectisca aqueixes situacions en un clipmetratge.

Abans de començar

Imprimir i retallar aquests quatre rectangles per a repartir entre els grups. Els grups tenen diferent nombre de vocals a la seua disposició per a marcar la desigualtat entre ells en l'activitat.

<p>Grup A Podeu utilitzar: 7 A, 7 E, 5 I, 4 O i 3 U</p>	<p>Grup B Podeu utilitzar: 7 A, 6 E, 4 I, 3 O i 3 U</p>
<p>Grup C Podeu utilitzar: 5 A, 4 E, 3 I, 2 O i 2 U</p>	<p>Grup D Podeu utilitzar: 3 A, 2 E, 2 I, 1 O i 1 U</p>

Desenvolupament:

Dividir a l'alumnat en quatre grups. S'entrega a cada grup el seu paper amb les vocals que tindran disponibles. Explicar:

“Hauereu de crear totes les paraules amb sentit que puguen, usant les vocals que tenen en el paper, de manera que vagen restant les vocals que van utilitzant de les que tenen al principi.

Poden utilitzar totes les consonants que vulguen, però insistir que no poden usar més vocals que el número que els apareix en el seu paper”.

Es dona un temps (uns deu minuts) perquè escriguen les paraules. Passat aquest temps, demanar als grups, començant pel D, que diguen el nombre de vocals que tenien a la seua disposició i, a continuació, les paraules que han creat.

Pautes per a la reflexió.

Una vegada que els 4 grups han dit els seus vocals i les seues paraules, comentar amb la classe amb preguntes com aquestes:

- Quins grups són els que han fet més paraules? Algun grup no ha fet cap paraula?
- Tenien tots els grups les mateixes instruccions? Han aconseguit tots els grups el mateix nombre de paraules?
- Tenien tots el mateix nombre de vocals per a fer paraules?
- És justa la manera en què s'han repartit les vocals?
- Seria just que als grups se'ls valorar-se per igual segons el nombre de paraules que han aconseguit? Què caldria fer per a poder valorar a tots els grups per igual?
- A algun grup li han sobrat vocals que no hagen sigut utilitzades? Si és així, se'ls va ocórrer compartir-les amb algun altre grup? Reflexionar sobre això.

CARRERA

Aquesta activitat planteja una situació injusta com a punt de partida. Pretén portar a una reflexió sobre les injustícies i la manera en què les vivim.

Valdria per a crear algun exemple que reflectisca aqueixes situacions en un clipmetratge.

Consideracions prèvies per al professorat:

Cadascun dels grups tindran unes normes diferents, que se'ls donen per separat, de manera que, fins que comence el joc, els altres grups no ho sàpien. Aquestes són:

- Grup A: només poden anar a peu coix.
- Grup B: van caminant.
- Grup C: van corrent.

Els que sí que coneixen les normes del grup corresponent són els observadors, que han de vetlar perquè els integrants les complisquen, i en cas que no siga així, no entreguen el testimoni.

Abans de començar

Preparar tres cistelles o recipients amb algun "testimoni" que servisca per a comptar, com a cigrons, pedretes, bales o similar.

Preparar un espai per a la competició, amb una línia d'eixida (base) per als grups, i una de lliurament, on estan els observadors.

Desenvolupament:

Triar a tres alumnes/as que faran d'observadors/as. Dividir a la resta en tres grups. Explicar l'activitat:

“Realitzarem una competició en grups, en la qual es tracta d'aconseguir el major número de (l'element que es vaja a utilitzar). Les persones de cada grup van eixint per ordre des de la seua línia de base; quan una ha acabat el seu recorregut, ix la següent. Cada persona ha de recórrer l'espai, al final del qual, l'observador els entregará un (l'element que es vaja a utilitzar) que hauran de portar de tornada al punt de partida i deixar-lo en la cistella. En aqueix moment ix la següent persona del grup.”

Una vegada enteses les regles generals, els observadors es van apart amb el seu grup i li comenten les normes particulars que tindran en competir .

Quan tothom ho tinga clar, es comença la competició, deixant un temps prudencial (almenys, perquè tots els integrants acaben un recorregut).

Encara que pot haver-hi protestes, les normes no es canviaran. No obstant això, si algun grup es nega a participar i es planta, es permet que ho faça, deixant que els altres continuen participant.

Pautes per a la reflexió:

Comentar amb l'alumnat amb preguntes com aquestes:

- Com ho han passat i que han sentit durant el seu desenvolupament?

Si s'ha produït algun tipus de protesta:

- Quins grups ho han fet? quin ha sigut la reacció de la resta?
- És important protestar quan veiem una injustícia? Ho fem sovint?

De no haver-se produït protestes:

- Estaven els tres grups en les mateixes circumstàncies per a afrontar la competició? És just que els grups siguen recompensats per igual?
- Ningú ha protestat durant la competició. Per què? Som conscients que la falta d'implicació, sovint fa que es mantinguen els models de comportament injustos?
- A les persones dels grups B i C, Som conscients que algunes vegades ens beneficiaris de les injustícies que es cometen sobre uns altres?

SOM NECESSARIS

Amb aquesta activitat pretenem reflexionar sobre la importància del que cada persona aporta al grup, una cosa única i irrepetible. A partir d'això, volem plantejar la necessitat del compromís i la implicació que tots i totes tenim en les tasques comunes, precisament perquè tothom pot aportar el seu gra d'arena en les activitats.

La importància del nostre paper i de la implicació personal en les tasques comunes pot reflectir-se en el guió d'un clipmetratge.

Consideracions prèvies per al professorat

Aquesta activitat està desenvolupada de dues maneres diferents, perquè es pugui adaptar a l'edat de la classe, segons el criteri de l'educador.

Per a edats més baixes, quan comencem a demanar que els xiquets i les xiquetes s'asseguen, és important parar-se un moment per a pensar el que va succeint, preguntant enlaire quantes persones s'han assegut i quantes queden dempeus. Així s'aniran veient les conseqüències.

Desenvolupament primer-segon cicles

Demanar a cada persona que escriga el seu nom en una fulla. Quan ho tinguen, demanar-los que s'alcen, sostenint el seu paper amb les mans.

Informar-los llavors, que al País de les Lletres hi ha una malaltia que està afectant les vocals: la primera a emmalaltir ha sigut l'O, per tant, aquelles persones el nom de les quals incloga l'O no podran nomenar-ho, per la qual cosa hauran d'asseure's.

A continuació, anem repetint el procés amb altres vocals, respectant l'ordre: O, I i E. Deixarem solament l'A, simplement perquè hi haja algunes persones en peus al final.

Pautes per a la reflexió

Establir un diàleg amb la classe a través de preguntes com aquestes:

Quantes persones han quedat dempeus al final?

- Éreu conscients de la importància que una humil lletra té per als noms?

Pensem en una de les tasques que, normalment, realitza tot el grup junt, per exemple, ordenar la classe.

- Què passaria si haguérem d'ordenar la classe només les persones que ens hem quedat dempeus? Hauríem de treballar cada un@ molt més? Tardaríem més temps?

Que pensen ara en les diverses tasques i activitats d'una societat.

- Què passa quan comencen a fallar les persones?

Comentar llavors la responsabilitat que tenim d'implicar-nos en les grans tasques que ens competeixen com a societat, entre altres, la cura dels més febles i necessitats. Ací, tots i totes, tenim el nostre lloc i som importants i necessaris.

Desenvolupament segon-tercer cicles

Dividir la classe en grups de cinc components.

Cada participant posarà al mig foli una vocal, (assignarem una diferent a cada persona del grup) i en un altre posaran la consonant que cadascú trie, evitant que es repetisquen les consonants en el grup.

Cada grup ha d'apuntar en una fulla totes les paraules correctes que se'ls ocorreguen amb les lletres que aporta cada participant. Per a això tindran deu minuts.

Passat aquest temps, els grups presenten les paraules que han apuntat, de les quals es prendrà nota en la pissarra.

En la següent fase, es llevarà a l'atzar una vocal (comuna a tots els grups) i dues consonants de les quals té cada grup. Amb les 7 lletres restants, cada grup haurà de tornar a pensar possibles paraules. A més, revisaran el llistat anterior i mantindran solament les que no es veguen afectades per la pèrdua de lletres d'aquesta fase.

Quan s'acaba el temps, altres deu minuts, cada grup torna a presentar les paraules que ha apuntat.

Tornar a apuntar les paraules que eixen en la pissarra, al costat del costat de les corresponents a la primera fase.

Pautes per a la reflexió

Establir un diàleg amb la classe a través de preguntes com aquestes:

- Comparem les paraules que es van formar en cada fase: Quines conseqüències ha tingut la falta de lletres? Ens ha resultat més difícil formar paraules en la segona fase amb només set lletres? Per què?
- Éreu conscients de la importància que una humil lletra té per als noms?
- Som les persones igual d'importants per a aquelles que estan al nostre voltant com les lletres ho són per a les paraules?
- Hem treballat en equip? Creieu que haguéreu aconseguit formar el mateix nombre de paraules si no haguéreu treballat en equip? Per què?
- Som conscients de l'important que totes les persones que estem en un grup som per a les altres?

Comentar llavors la responsabilitat que tenim d'implicar-nos en les grans tasques que ens competeixen com a societat, entre altres, la cura dels més febles i necessitats. Ací, tots i totes tenim el nostre lloc i som importants i necessaris.

LES XIFRES DE LA DESIGUALTAT

Aquesta activitat és de coneixement, anàlisi i reflexió del tema de la desigualtat a través de dades.

Possiblement és més adequada per als últims cursos, 5é i 6é. És interessant per a centrar el tema i com a reflexió inicial que ajude a crear la base teòrica que ha d'acompanyar al guió d'un clipmetratge. Pot ajudar a reflexionar i denunciar sobre les conseqüències de la desigualtat en la vida de les persones.

Consideracions prèvies per al professorat

En aquest apartat està la informació bàsica per a explicar a la classe el concepte del IDH. Amb la finalitat de poder estudiar dades sobre el desenvolupament, el primer ha de ser classificar els països. Utilitzarem l'Índex de Desenvolupament Humà (IDH) del Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament (PNUD), que possiblement és la forma més adequada de classificar, en grans grups, el nivell de vida dels països en el món. El IDH es calcula a partir de dades referides a tres components fonamentals:

- **Salut:** centrat en l'esperança de vida en nèixer, ja que aquesta, ens aporta dades sobre salut, alimentació i condicions higièniques i de vida.
- **Educació:** nivell d'accés a l'educació.
- **Nivell econòmic:** Ingrés Nacional Brut (INB) per persona.

Una vegada agrupats els països segons el IDH, la població del món quedaria dividida en quatre grups de la següent manera (dades Informe del PNUD 2018).

Classificació IDH	Número habitants	
	en milions	% població mundial
Molt alt (62 països)	1.439,3	19%
Alt (54 països)	2.378,9	32%
Mitjà (37 països)	2.732,9	37%
Baix (36 països)	926,2	12%

Com a suport es pot consultar el següent [mapa](#):

Advertir que sempre es tracta de mitjanes, tant en els grups de països com dins d'aquests i que s'afigen les dades d'Espanya perquè servisquen com a referència.

Classificació IDH	Esperança de vida en nèixer (anys)			Anys mitjans escolarització		
	total	dones	homes	total	dones	homes
Molt alt	79,5	82,4	76,7	12	12	12,1
Alt	75,1	77,8	72,7	8,3	8	8,6
Mitjà	69,3	70,9	67,8	6,4	5	7,8
Baix	61,3	63	59,7	4,8	3,8	5,8
Espanya	83,4	86,1	80,7	9,8	9,7	10
Any dades	2018			2018		

Font: Informe del Desenvolupament Humà. PUND 2019

Desenvolupament

Explicar a la classe el concepte del IDH i fer visible el mapa perquè vegem com queden agrupats els països del món segons aquest índex.

Visibilitzar la taula de l'esperança de vida en nàixer i explicar aquest concepte.

A continuació, proposem fer operacions matemàtiques amb aquestes dades, que permeten la comparació i ajuden a reflexionar més fàcilment:

- Imaginant que la classe és el total de la població mundial. Traure el percentatge i, per tant, la quantitat d'alumnes i alumnes que pertanyerien a cadascun dels quatre grups de països.
- A partir de les dades de l'esperança de vida en nàixer, traure informació de quant viu més una dona que un home en la mitjana mundial i en els diferents grups de països.

Segons el que hem tret, dividim a la classe en quatre grups, que representaran els quatre tipus de països. Demanar que en cada grup memoritzin l'esperança de vida que els correspon, tant la total (la mitjana entre homes i dones), com si són xiquets o xiquetes.

Perquè vegem el que influeix en les nostres vides el lloc on s'ha nascut, farem una activitat.

Explicar:

“A continuació, tothom ha de posar-se dempeus i us anireu assegut, quan en comptar, arribe a l'esperança de vida que heu memoritzat”.

Començar a comptar a partir de 50, i seguir fins a la màxima esperança de vida. Quan s'ha assegut un grup, parar un moment perquè tothom siga conscient.

Aquesta activitat es pot fer tant amb l'esperança de vida com diferenciada per sexes.

D'aquesta manera, els xiquets i xiquetes s'aniran assegut d'acord amb l'edat que els corresponga. Així, també pot visibilitzar-se la diferència entre homes i dones.

Pautes per a la reflexió:

Comentar amb l'alumnat amb preguntes com aquestes:

- Quina és la primera impressió a la vista d'aquestes dades? Trobeu alguna pauta en les dades?
- Quines conclusions podem traure sobre l'esperança de vida? Pensa en els teus avis i àvies, els hauries coneguts de viure en molts dels països de la taula?
- En veure els índexs d'escolarització dels quatre grups de països, es pot dir que totes les persones tenen les mateixes oportunitats per a estudiar?

REPARTIMENT DE LA RIQUESA

Aquesta activitat és de coneixement, anàlisi i reflexió del tema de la desigualtat a través de dades, i de nou, possiblement és més adequada per als últims cursos, 5é i 6é.

Val per a centrar el tema i com a reflexió inicial que ajude a crear la base teòrica que ha d'acompanyar al guió d'un clipmetratge. Pot ajudar a reflexionar per a denunciar les conseqüències de la desigualtat en la vida de les persones.

Consideracions prèvies per al professorat.

El repartiment de la riquesa mundial s'ha distribuït de manera molt desigual, de manera que ha generat grans diferències. Les dades es calculen per a la població adulta, ja que es pot considerar menyspreable la quantitat de riquesa en mans dels menors. Això significa que moltes d'aqueixes persones tenen menors al seu càrrec, la qual cosa multiplica el nombre de persones a compartir.

Quadre 1

Població adulta mundial		Percentatge de la riquesa global
milions	Percentatge	
52	1%	43,4%
590	11%	40,5%
1754	34%	14,7%
2768	54%	1,4%

Dades tretes de l'Informe de la Riquesa Global de Credit Suisse 2020

Abans de començar

En la primera fase, part pràctica de l'activitat, per a dividir a l'alumnat en grups, unirem els dos grups de població adulta mundial amb major quantitat de riquesa global, ja que, el percentatge de població mundial que suposa el grup més ric, un 1%, mai podríem reflectir-lo amb els altres en un grup de la grandària d'una classe. D'aquesta manera, quedarien tres grups, segons el quadre 2:

Quadre 2

Grups	Percentatge de l'alumnat de la classe	Percentatge de la riquesa
A	12%	84%
B	34%	15%
C	54%	1%

Tenint en compte el nombre de membres de la classe, dividir a l'alumnat en quatre grups, seguint la mateixa proporció que apareix en el quadre 2 i dividir 1000€ entre els grups seguint la proporció que es reflecteix en aquest. Això podria fer-se donant-los un paper en el qual s'especificara la "riquesa" que els correspon. Evidentment, depenent del nivell de la classe, es pot demanar a l'alumnat que faci aquests càlculs.

Desenvolupament

Dividir la classe en tres grups. Explicar el següent:

“Imagineu-vos que la riquesa mundial són 1000€ al dia per a cada 100 persones adultes. En els grups esteu representant a aqueixes 100 persones. Ara repartiré entre els 3 grups la part que us correspon d'aqueixa riquesa. El que heu de fer és dividir el que us toca entre cadascuna de les persones del grup, perquè així vegeu el que us correspon. Heu de pensar com viuríeu durant un dia amb els diners que us ha tocat, i veure si us sembla suficient o no. Comentar, a més, que representen a persones adultes, per la qual cosa, pensant en el seu propi cas, haurien d'afegir als menors, és a dir, ells o elles i els seus germans o germanes”.

Després de deixar una estona als grups perquè facen els càlculs, començant pel C, demanar-los que diguen la quantitat d'aqueixos 1000€ que ha tocat a cada integrant del grup, i que comenten com s'han sentit i el que hagen parlat.

Pautes per a la reflexió:

Comentar amb l'alumnat amb preguntes com aquestes:

- Us sembla just el repartiment dels diners que s'ha fet?
- Esteu d'acord amb el que us ha correspost? Podeu fer alguna cosa amb això?
- Hi hauria altres maneres de repartir-ho? Buscar la manera de fer-ho de forma més justa.
- A quant tocaria cada persona?
- Esteu tots contents amb el nou repartiment? Algú sent que ha perdut?

Pensem en el repartiment original. Les persones que disposen de més diners poden estar contentes amb aqueix repartiment, però és injust.

- Podríem dir que el benestar d'uns és a costa de la falta de benestar d'uns altres? Per què?
- Creieu que és necessari fer un repartiment més just de la riquesa en el món? Per què?

Pensant que Espanya està dins del grup A, que som part de la població mundial amb major quantitat de recursos,

- Estaríeu disposats a fer aqueix nou repartiment? Sou conscients del que significaria per al nostre “benestar” un repartiment més just de la riquesa en el món?
- Hem d'entendre que la cerca de la justícia pot significar desprendre's d'una part dels nostres “privilegis”?